

Radiciſ ellebori albi, ſcrupulum vnum.

Coquantur in aqua iuſtæ quantitatis ad tertias, dein colentur.

℞. Decocti colo transfuſi, vncias tres & dimidiam.

Oxymelitis ſcillitici, vncias duas & dimidiam,

Miſceantur.

Potiones, quæ vomitus ciendi gratia bibuntur, tepidæ affatim ſumendæ ſunt: ita enim ad concitandum vomitum magis ſunt efficaciſ. Immittenda etiam interdum penna oleo intincta in gulam, ad irritandam expultricem facultatem. Quæ mediocriter vomitum eliciunt medicamenta, ieiunis etiã propinari poſſunt. Ellebori præparationem, ſi quis eo ſolo vti velit, oſtendimus Sectione 4. Aphoriſ. com. 13. Meſura decocti vomitorij ſint vnc. quatuor cum vncijs duabus oxymelitis.

Sumendi ratio.

DE SACCHARORVM ET CONDITORVM Vſu.

Caput XI.

Solenne eſt hoc tempore, vt ſtirpium flores & alia complurima ad dulcorationem & conſervationem ſaccharo vel melle condiantur: id quod non temerè, quod hæc conditura ars ægrotis magnum momentum affert, dum eo inuento medicamenta aliò qui per ſe fatiſ ſaſtidiſta, ita condulcantur, vt ſtomacho & palato grata ſint, aut etiã in plures annos integra, & veluti recentia durent. Sic hodie flores ſtirpium multarum ſaccharo condiantur, & ob id flores ſaccharati rectiſſimè appellarentur, verbi gratia, violæ, vel roſæ ſaccharatæ. Tamen vſus obtinuit vt Sacchara, & cõſerua magis violarum, roſarumq; nominentur. Cæterum olim non tantum ex floribus, verum etiam è ſtirpium ſuccis conficiebantur: quemadmodum ex Actuariò, recentiore Græcorum ſcriptore, abundè liquet: qui loſacchar, id eſt, violaceum ſaccharum, ex violarum ſucco & ſaccharo factitatum medicamentum eſſe, memoriæ prodidit. Conditum quoq; voce hodie aliter, ac olim, vtuntur medici. Veteribus enim conditum erat, quod ex aromatibus, & alijs odoriferis medicamentis vino & melle incoctis parabatur, quale eſt conditum calculoſ frangens Pauli, & conditum Oribafi ad calculum in veſica conterendum, & conditum aliud piperatum. Hodie verò Condita appellantur medicamenta, quæ ſaccharo vel melle, vel vtroq; condiantur & dulcorantur, vt gula & ſtomacho, vt dictum eſt, ſint grata, & diu integra ſeruari poſſint, & recentibus proxima. Condiuntur autem hodie maximè fructus, radices, & ſemina. Et Conditum nomen recentiores ad ea etiã medicamenta referunt, quorum ſemina & radices ſaccharo teguntur & incruſtantur. Sic ſemina coriandri, aniſi, fœniculi, carei, & alia: item pimpinellæ radices ſaccharo tectas & incruſtatas, Conditas hodie vocamus, quæ magis propriè fortè Bellaria & Tragemata dicerentur. Porrò quod ad vſum ſaccharorum & conditorum attinet, ſciendum, interdum per ſe, citra aliorum medicamentorum acceſſionem, in vſum vocari. Nonnunquam eis permilcentur Antidota, quæ certis corporis partibus robur addunt, adiectis eorundem ſpeciebus, & paſtillis congruentibus: item medicamentis alijs ſimplicibus eiufdem facultatis, & ſerapio aliquo excipiuntur: vt è ſequentibus formulis patebit. Sic parata enim medicamenta quæ mediæ ſint conſiſtentia, neq; fluida nimis, neq; dura & ſicca, facile ægroti palatum alliciunt: conſeruis iſtis plerumq; largiore humore diffluentibus, & pulueribus ſeu ſpeciebus, aut antidotiſ moleſta ſoliditate præditis.

Flores ſaccharati.

Conſerua.

Conditum.

Saccharorum & conditorum vſus.

I.

i ij

℞. Sacchari

℞. Sacchari rosacei veteris, } añ vnciam vnam & dimidiam.
 Diacotoneon sine speciebus, }
 Diatrion fantalon, vnciam vnam.
 Pastillorum è spodio, } añ drachmam vnam & dimidiam.
 Terralemnia, }
 Radicis symphyti maioris, drachmam vnam.
 Bistortæ, drachmam dimidiam.
 Balauftiorum, } añ scrupulos duos.
 Boli armenij, }
 Sanguinis draconis, }

Serapij myrtini, quantum ad excipiendum satis erit.

II.

℞. Sacchari florum betonicæ, } añ drachmas tres.
 Lauandulæ, }
 Rosmarini, }

Maioranae, } añ drachmas duas & dimidiam.
 Saluiæ, }
 Pæoniae, }

Antidoti diambaris, vnciam dimidiam.

Acori conditi, drachmas septem.

Corticum myrobalanorum, cepulorum conditorum, vnciam vnam.

Zingiberis conditi, drachmas tres.

Specierum dianthos, } añ drachmam vnam.
 Diamoschi dulcis, }
 Aromatici rosacei, }

Serapij è stichade, quod ad excipiendum sufficiet.

III.

℞. Conseruæ cichorii, } añ vnciam vnam.
 Betonicæ, }
 Saluiæ, }

Zingiberis conditi, } añ vnciam dimidiam.
 Radicis pimpinellæ conditæ, }

Specierum dialachæ, } añ drachmam vnam.
 Diatrion pipereon, }
 Dianisi, }

Serapij ex Eupatorio, quantum ad excipiendum satis erit.

Adeorum rescriptorum exempla, infinita alia strui possunt: quapropter ad aliorum vsus indicandum progrediemur.

DE ECLEGMATVM VSV.

Caput XII.

ἐκλέγματα.

Linctus.

Loch.

Vsus ecle-
gmatum.

GRÆCIS ἐκλέγματα, & ἐλέγματα, & ἐκλιτὰ, medicamenta sunt, quæ linguntur & lambuntur verius quàm deuorantur ac si dicas lingibilia, & retenta in ore, aut linguæ subdita, paulatim liquefcunt, tabescunt uè. Latinis linctus, & eclegmata appellantur. Nostræ ætatis medicis Mauritanam sectantibus medicinam, Loch vel Lohoc nominantur. Est autem medicamentum ad thoracis & pulmonis vitia efficax, & ad pituitæ in thoracem effluxum educendum idoneum. Porrò quotidianus vsus obtinuit, vt eiusmodi Loch inuicem commisceantur. Quanquam interdum etiã per se citra reliquorum accessionem fumuntur. His igitur alia quædam tum simplicia, tum composita medicamenta, pul-
monis

monis & thoracis vitijs conuenientia permiscetur: vt est, diatragacanthē antidotum, diapenidiōn, pastilli pectorales appellati, catapotia bechica dicta, succus glycyrrhizæ, tragacantha, saccharum candefactum, gummi arabicum, & id genus alia tenacia, vt diutius in pulmone & thorace retenta, actionem suam exerere possint. Item Conseruæ appellatæ, antidota roborantia, cum eorundem speciebus, vt è subiectis patebit formulis.

I.

℞. Ecligmatis sani & experti, drachmas duas.
 E scilla, drachmam vnam.
 E pineis nucibus, } añ drachmas duas & dimidiã.
 Pulmone vulpis, }
 Diapenidiōn, } añ vnciam dimidiã.
 Diatragacanthē, }
 Specierum diaireos, drachmam vnam & dimidiã.
 Pastillorum pectoralium, drachmas tres.
 Succu glycyrrhizæ, drachmam vnam & dimidiã.
 Radicum inulæ, scrupulos duos.
 Ari, scrupulum vnum.

Serapij è marrubio, quantum ad excipiendum fatis est.

II.

℞. Sacchari violacei, } añ vnciam dimidiã.
 Nymphææ, }
 Rosacci, }

Boraginis, } añ drachmas tres.
 Cichorij, }

Diarrhodōn abbatis, vnciam vnam.

Ecligmatis de papauere, drachmas tres.

Specierum diatriōn fantalōn, drachmam vnam & dimidiã.

Tragacanthē, drachmam vnam.

Zulapij violacei, quantum ad excipiendum sufficit.

Exhibentur quouis tempore ante & post cibum sumptum, nucis auellanæ, aut fabæ quantitate. Potissimum autem diluculo & vesperi. Præstat, vt ponderè vnus vnciæ lambendo sumantur. Detinentur in ore, donec sua sponte liquefiant, atq; adeò paulatim descendant, & per asperam arteriam ad pulmonem & thoracem perueniant. Proinde quum crassum & lentum pus, aut similis pituita ex thorace aut pulmonibus educenda est, ecligmataliquore multo ad rem præsentem idoneo sunt diluenda.

Exhibitionis
tempus.

DE ZVLAPIORVM VSV.

Caput XIII.

Actuarij & alij recentiores Græci, barbara quidē voce *ζυλάπιον* vel *ζυλοπιον* *Zulapium.*
 appellat id medicamentum, quod alij Iulapium, alij Iulebum siue Iule- *Iulebum.*
 pum nominant. Fit autem è stillaticio liquore, vel rectius è succis cum saccharo
 coctis. Saccharū enim succos à putrefactione conseruat. Seplastarij à legitima *Seplastarij à*
 componendi Zulapiorum ratione, auaritiæ stimulis agitati, recedunt, vt copi- *auaritia.*
 osius libro secundo huius Operis diximus. Nam vt horum componendorum
 rationem hic doceamus, non est necesse, quòd id ipsum loco iam citato præsti-
 terimus. Cæterum in Zulapiorum vsu hodie quidam religiosè obseruant, vt *Vsus Zula-*
 simplo Zulapiorum ponderi, stillaticiorum liquorum quadruplum responde- *piorum.*
 at. Quod fit in ijs Zulapijs qui non coquuntur, de quorum compositione hic
 i iij agimus.

agimus. Verbi gratia, si Zulapiorum pondus sit uncias tres, liquorum stillaticiorum esse debent uncias duodecim, ut è sequenti manifestum sit formula, que

℞. Zulapij violacei, } añ unciam vnam & dimidiam.
Rosacei, }

Liquorum stillaticiorum intybi fatiui, }
Oxalidis, } añ uncias tres.
Boraginis, }

Commisceantur inuicem, ac fiat potus.

Actuarius.

Actuarius, inter Græcos non contemnendæ autoritatis scriptor, ex varijs simplicibus medicamentis zulapia componit, non ut hodie fit, ex vno duntaxat & aqua. Ad quam utiq; componendi rationem respicere videntur, qui zulapijs admiscent serapia, stillaticios liquores, odorata, & species: ut è subiectis re scriptis omnibus innotescet, quæ

I.

℞. Zulapij violacei, } añ unciam vnam.
Serapij è glycyrrhiza, }

Decocti hordeacei, uncias tres.

Cinamomi, unciam vnam.

Stillaticiorum liquorum tusilaginis, } añ uncias duas.
Scabiosæ, }

Commixtis omnibus fiat potio, qua ad esculenta vtatur æger.

II.

℞. Serapij è mentha, unciam vnam.

Ex eupatorio, unciam vnam & dimidiam.

Hyssopo, unciam dimidiam.

Liquorum stillaticiorum origani, } añ uncias quatuor.
Menthæ, }
Buglosi, }

Cinamomi selecti, } añ scrupulos duos.
Caryophyllorum, }

Specierum aromatici rosacei, drachmam dimidiam.

Diambar, scrupulos duos.

Commisceantur singula, & fiat potio.

Vfus prioris potionis in febribus esse potest, & alijs calidis morbis, vbi vini vices, quo tum abstinendum est ægris, supplet. Alterius in frigidis, tussi præfertim, vfus esse potest.

DE SVCCORVM MEDICATORVM VSV.

Caput XIII.

Succi medicati.

Rob.

Mina.

Sapa.

Σημιμα.

σικαριον.

SVCCOS medicatos cum Actuario ipso vocamus eos, qui primò purgantur, & defecantur: dein verò solis aut ignis calore sic densantur, ut longiore citra corruptionem tempore asseruari valeant. Arabes, & nostri temporis medici, Rob & Robub appellant. Ex quorum etiam numero est is quoq; quem barbara voce Miuam vocant. Sic autem nominant succum fructuum, eo vsq; decoctum, ut sapa aut mellis consistentiam accipiat. Sapa verò non est nisi mustum ad tertiam partem decoctum. Græcis *Σημιμα*, & *σικαριον* dicitur. Sapa calefacit, dolores mitigat, quia rosionis expers est, discutit, & concoquit. Magnam quoq; saporis gratiam ad intinctus habet. Nutrit, & aluum lenit. Quòd si verò ad dimidiam

Etiam partem per decoctionem mustum redactū fuerit, Defrutum Latinis nuncupatur. Vbi verò tertia deperdita, duæ partes remanserint, Caranum vocatur. Succis autem medicatis sic hodie vtuntur medici in suis rescriptis. Commiscent illos roborantibus antidotis tum liquidis, tum solidis: item saccharis, adiectis aliq̄ medicamentis simplicibus idoneis, serapio aliquo exceptis, quemadmodum sequens formula perspicue demonstrat, quæ

℞. Succī medicatī ē ribes, }
 Diamoron, } añ vnciam dimidiā.
 Hydromalōn, }
 Diacotoneon sine speciebus, drachmas sex.
 Sacchari rosacei veteris, vnciam vnam.
 Radicis symphyti maioris, } añ drachmam dimidiā.
 Bistortæ, }
 Boli armenij, }
 Balaustrorum, } añ scrupulum dimidium.
 Sanguinis draconis, }
 Pastillorum ē spodio, } añ drachmam vnam.
 Terra lemnia, }

His quibus opus est, in puluerem redactis, singula commisceantur: & cum Serapio myrtino, quantum sufficit, ad mellis consistentiam coeant. Sunt qui succos medicatos cum stillaticijs liquoribus instar Serapiorum, de quorum vsu sequenti capite dicemus, permisceant: vt è sequenti paradigmate patebit, quod

℞. Succī medicatī ē berberis, vnciam vnam.
 Hydromali simplicis, } añ drachmas tres & dimidiā,
 Diacaryōn, }
 Liquoris stillaticij plantaginis, } añ vnciam vnam.
 Oxalidis, }
 Fragorum, }
 Misceantur, fiat potio.

Vt imur autem illis perinde atq̄ conseruis & serapijs, tum potissimum, vbi adstrictionis nobis incumbit necessitas.

DE SERAPIORVM VSV.

Caput XV.

Serapium vocat Actuarius, compositionem eam, quam hodie voce alta magis vsitata Syrupum nominant. Sic verò appellant succos vel medicamenta, cum melle vel saccharo, vel vtroq̄ simul, donec concreuerint, & iustam consistentiam consequantur, decocta. Qui hodie faciunt medicinā, in breue & longum (sic enim loquuntur) digerunt serapium. Breue, quod parum aquei in se humoris habet, appellāt: alioq̄ nomine cōmune vocant. Longum, id est, aquo-
 Breue, siue commune.
 Longum.
 Decoctum.
 sum, q̄d ad perfectionem non sit coctus, & humoris aquei in se multum contineat, esse dicunt: alioq̄ nomine Decoctum nuncupant. Differt itaq̄ Serapium propriè dictum à decocto duratione, consistentia & suauitate. Serapium enim probè coctum vltra annum etiam interdū citra corruptionem durat, & efficax existit: decoctū verò vix vltra septimū diem seruari potest quin corrumpatur. Præterea Serapium ad iustam spissitudinem decoquitur: decoctum verò, quod plus aquei humoris retineat, nequaquā. Deniq̄ serapium plus sacchari aut mellis q̄ decoctum accipit, ideoq̄ suauius & gustui gratius est. Porro in serapijs
 i iij com

Defrutum.
 Caranum.
 Vjus.

Serapium.
 Breue, siue commune.
 Longum.
 Decoctum.

Miscendorū
serapiorum
ratio.

commiscendis omnes propemodum hodie medici hunc obseruant morem, vt ea cum stillaticijs liquoribus idoneis ac conuenientibus permisceant, ac ita potanda prebeant. Et in ijs confundendis religiose admodum obseruant, vt sit dupla liquorum stillaticiorum ad simplam serapiorum mensura, quemadmodum e sequentibus formulis luculenter admodum apparebit. Tamen licebit interdum, ita postulante & ægri, & morbi natura, plus aut minus de serapijs & aquis stillaticijs exhibere. Parum serapiorum, & multum stillaticiorum liquorum, vbi sitis vrget & infestat. Plus serapiorum, minus stillaticiorum liquorum, vbi quæ in ventriculo, & alijs vicinioribus sunt partibus, alterare consilium est. Nunc paradigmata subijciemus, quorum

I.

℞. Serapij violacei, vnciam vnam.
Intybi fatiui, vnciam dimidiam.
Liquoris stillaticij cichorij,
Intybi fatiui latifolij, } añ vnciam vnam.
Borraginis, }

Misceantur.

II.

℞. Mellis rosacei colati,
Oxymelitis simplicis, } añ vnciam dimidiam.
Serapij calamintha,
Liquorum stillaticiorum hyssopi,
Calaminthæ, } añ vnciam vnam.
Fœniculi, }

Commisceantur.

III.

℞. Serapij mentha, vnciam vnam.
Hydromali compositi, vnciam dimidiam.
Liquoris stillaticij absinthij, vncias duas,
Menthæ, vnciam dimidiam.
Misceantur.

Exhibitionis
tempus.

Atq; hæc breuium nominatorum serapiorum commiscendi ratio est. Quo autem pacto longa sint construenda serapia, sequenti capite dilucidè explicabitur. Exhibentur frequenter appetente diluculo serapia, antea quidem igne, aut feruente aqua, instar aliorum liquidorum medicamentorū, quæ à ieiunis hauriuntur, calefacta. Nonnunquam etiam vesperi, & iam dormituris propinquantur: idq; potissimum fit, vbi somni conciliandi gratia sumuntur.

DE DECOCTIS PARANDIS.

Caput XVI.

Preparantia.
Alterantia.
Mixa.
Magistralia.
Purgantia.
Decocta vnde parentur.

Decoctorum varia sunt genera. Quædam enim ad præparandos tantum, & alterandos humores vsurpantur: quædam verò non tantum in hoc vt præparent & alterent, sed & vt simul purgent, aliosq; multos effectus in diuersis partibus corporis præstent, adhibentur, quæ hodie suo more Magistralia appellant. Sunt etiã nonnulla quæ priuatim purgantia vocantur decocta. De quibus omnibus rescripta subijciemus ordine: modò prius e quibus rebus decocta componantur, ostendamus. Parantur autem decocta maximè e stirpium radicibus, folijs, surculis, fructibus, seminibus, corticibus, & lignis. Et vsus obtinuit, vt foliorum quantitas fasciculorū manualiū seu manipulorū: fructuū verò propemodum omniū, demptis papsis vuis, & oxyphœnico, numeri: reliquorum autem, ponde-

ponderis adiectione aestimetur. Observant etiam, medicinam hodie facientes, *Ponderum in decoctis ratio.* ut plerumque è radicibus sumant vncias tres, è folijs fasciculos manipulares quinque, è seminibus drachmas quatuor, quinque aut sex: è floribus pugillos quatuor, aut totidem manipulos. Reliquorum pondera & mensuræ medici industriae relinquuntur. Coquuntur autem hæc omnia nunc ex aqua, tum simplici, qualis est fontana & pluvia, tum medicamentosa, qualis est stillatitius liquor, marina, falsa, aluminosa: nunc ex alio humore, vino, verbigratia, aceto, sero, vel quouis alio, ut in hunc scilicet medicamenta vires suas deponant. *Aquarum & liquorum mensura.* Aquarum autem & liquorum, in quibus prædicta coquuntur, mensura, raro duas libras, vel summum tres excedat: quod maior eius quantitas non solum prædictorum vim & efficaciam frangat, & obtundat, imò etiam causa sit, ut anteaque tota ab ægrotante hauriatur & absumatur, corruptionem induat. Postquam decocta sunt hæc ponderum & mensurarum ratione medicamenta, exprimuntur, & mox ceu inutilia abijciuntur. Exprimuntur autem horum quædam valenter, alia leniter, pro rerum coctarum & humoris, in quo incocta sunt, natura, & vario medici scopo. Cuiuslibet quoque libræ aquæ & liquoris, ne id silentio transeamus, sacchari aut mellis libra dimidia, ut plurimum, adjicitur. Quod si etiam decoctum quibusdam odoramentis, ut suavius fiat, condire voluerimus, cuius libræ decocti drachmas duas odoramentorum permiscebimus. Nunc ea quæ diximus, aliquot paradigmatibus declarabimus, orsi ab eo quod flavam alterat bilem. Hoc verò

I.

- ℞. Florum violarum, }
 Rosarum, } añ Manipulum vnum.
 Cichorii, }
 Nymphaeæ, }
 Foliorum intybi sativi latifolij, } añ Manipulum vnum & dimidium.
 angustifolij, }
 Lactucæ, } añ Manipulum vnum.
 Portulacæ, }
 Vuarum passarum, exemptis acinis, vnciam vnam.
 Prunorum damascenorum, numero undecim.
 Zizyphorum, numero novem.
 Oxyphœnicôn, vnciam vnam.
 Seminum intybi sativi vtriusque, añ drachmam vnam & dimidiam.
 Melonum, } añ drachmas duas.
 Cucurbitæ, }
 Portulacæ, drachmam vnam.
 Radicis cichorii, vnciam dimidiam.
 Glycyrrhizæ, vnciam vnam & dimidiam.
 Cinamomi selecti, drachmam vnam & dimidiam.

Decoctum frigidum.

Coquantur singula in tribus aquæ fontanæ libris, donec dimidium absumentur. Dein colo transfusis, iuri decocti, saccharo adiecto, dulcedo ac suavitas concilietur, idemque albo oui purificetur: addanturque Serapij ex intybo sativo, vnciæ tres. Zulapij violacei, vncia vna & dimidia. Fiat potio.

II.

Quod ad pituitæ, aliorumque crassorum ac lentorum humorum præparationem atque extenuationem prodest.

- ℞. Radicum apij, }
 Acori veri, } añ vnciam vnam.
 Iridis, }
 Inulæ, }

Seminum

Seminum petroselinii, }
 Dauci, } añ drachmas duas.
 Anisi, }
 Rusci, }

Fœniculi, drachmam vnam.

Chamæmeli, }
 Adianti, } añ Manipulum vnum.
 Origani, }
 Hyssopi, }

Menthae, } añ Manipulum dimidium.
 Absinthij, }

Cassiae lignae, drachmam vnam.

Cinamomi, drachmas duas.

Iunci odorati, drachmam dimidiam.

Florum melissophylli, }
 Sambuci, } añ Manipulum vnum.
 Scabiosae, }

Coquantur in aquae libris duabus ad tertias, deinde colo transfundantur, & sacchari adiectione ius decocti dulce reddatur, purificeturq; & additis serapiorum è marrubio & hyssopo, añ vncijs duabus fiat potio.

III.

Ad melancholici humoris præparationem, ac eiusdem faciliorem educationem, valet quod sequitur: &

℞. Florum boraginis, }
 Violarum, } añ Manipulum vnum.
 Echij, }
 Melissophylli, }

Vuarum passarum, exemptis vinaccis, vnciam vnam.

Fumariae,

Aspleni,

Intybi satiui vtriusq;

Corticum radicum capparidis, } añ drachmas tres.
 Tamaricis, }

Radicum fœniculi,

Petroselinii, } añ vnciam vnam.
 Iridis, }

Glycyrrhizae, vnciam vnam & dimidiam.

Polypodij, drachmas sex.

Thymicorymborum,

Epithymi,

} añ drachmam dimidiam.

Coquantur singula in tribus libris aquae fontanae, donec tertia pars absumpta fuerit. Dein colentur, & adiecto saccharo ius decocti dulce reddatur, alboq; oui purificetur. Addantur postea serapij è fumaris, ex epithymo, è buglossis, añ vnciae duae. Fiatq; potio.

IIII.

*Decoctum
magistrale
vulgò no-
minatim.*

Quòd si decoctum, vt hodie vocant, Magistrale, hoc est, quod simul præparat, purgat, & alias commoditates in diuersis corporis partibus affert, construere animus est: ad illius quod sequitur, rescripti exemplum facias oportet. Hoc

℞. Radi-

ꝛ. Radicum iridis, }
     Fœniculi, }
     Petroselini, } añ vnciam dimidiam.
     Asparagi, }
     Inulæ, }
     Acori veri, }

Glycyrrhizæ repurgatæ, vnciam vnam.
 Rhei pontici, drachmam vnam & dimidiam.

Seminum rusci, }
     Anisi, } añ drachmas duas.
     Fœniculi, }
     Nigellæ, }
     Dauci, }

Vrticæ veræ, drachmam vnam.

Herbarum, Hyssopi, }
     Origanî, } añ Manipulum vnum.
     Pulegij, }
     Betonicæ, }
     Serpylli, }
     Chamæmeli, }
     Saluiæ, }
     Marrubij, }

Stichadis, }
 Maioranæ, } añ Manipulum dimidium.
 Adianti, }
 Tussilaginis, }
 Eupatorii, }
 Cassuthæ, }
 Absinthij pontici, }
 Menthæ, }

Prunorum damascenorum, numero nouem.

Tamarindorum, vnciam vnam.

Palmularum pinguium, numero septem.

Myxariorum, numero sex.

Ziziphorum, numero quinq̃.

Ficuum pinguium, numero nouem.

Folliculorum senæ, drachmas sex.

Corticum myrobalanorum citrinorum, }
     Indorum, } añ vnciam dimidiam.

Agarici boni, drachmas tres.

Rhabbari selecti, drachmam vnam & dimidiam.

Spicæ, grana sex.

Zingiberis, drachmam dimidiam.

Cinamomi, }
 Cubebarum, } añ drachmam vnam.

Thymi, }
 Epithymi, } añ drachmas duas & dimidiam.

Florum boraginis, }
     Echij, } añ Manipulum vnum.
     Violarum, }

Coquan.

*Magistraliū
decoctorum
compositio
improbatur.*

Coquantur omnia in aqua iustæ quantitatis ad tertias, & per noctem in decocto simul perstent. Postea expressis, & colo transfusis, dulcedo cum saccharo sufficienti concilietur. Deinde adijciantur serapij è stichade, vnciam dimidiam. Serapij è glycyrrhiza, & ex hyssopo, añ vncias duas. Fiat potio. Huius decocti exemplum non ideo produximus, quod medicis imitandum esse putemus. Fieri enim vix potest, vt eodem tempore humores præparentur, tantum abest vt illos simul concoquantur (quod tamen illi sibi certò persuadent) & educantur. Accedit, quòd in ijs varijs miscellis, non rarò vnum alterius actionem impedi- at. Hinc perspicuum euadit, errare eos plurimùm, qui in prædictum modum immensum simplicium & compositorum medicamentorū numerum coacer- uant. Quanquam præclare se interim rem gessisse censent, & non poenitentiam laudem ex magistralis decocti cōpositione, si dijs placet, se consecutos esse sibi persuadent.

*Tempus &
modus assu-
mendorum
decoctorum.*

Cæterum omnium iam dictorum decoctorum iura per colum transmissa, vt- pote iam medicamentosa, serapiorum instar, appetente diluculo, pondere tri- um, quatuor, plurium aut pauciorum vnciarum, pro morbi aut ægrotantis ra- tione, assumuntur. Interdum etiam vesperis, præsertim vbi frequentem exhibi- tionem ægrotanti nullā afferre molestiam, aut eandem morbum ipsum requi- rere compertum habemus. Atq; hæcenus alterantium & præparantium deco- ctorum formulas produximus. Reliqua adhuc sunt, præter iam commemorata decocta purgantia, de quibus iam dicemus. Non multum à prioribus variant purgantia vocata decocta, nisi quòd in ijs componendis diligenter ad pondus purgantium medicamentorum est respiciendum. nec quæ illorum vim infren- ant, ac vehementiam remittunt & obtundunt, sunt omittenda: sed ex formu- lis, quæ sequuntur, eorundem componendi ratio facillimè constabit.

*Decocta pur-
gantia.*

I.

℞. Hermodactylorum, } añ drachmam vnam.
Turpeti, }
Polypodij, } añ drachmas duas.
Folliculorum senæ, }
Macis, } añ scrupulum vnum.
Mastiches, }
Cinamomi, } añ scrupulum dimidium.
Seminis dauci, }

*Modus ex-
hibendi.*

Concisa minutatim coquantur in libra vna & dimidia aquæ, tantisper dum tertia pars absumatur. Postea colo transfundantur, & fiat potio. De hoc purga- torio decocto diluculo dantur vna vice vnciæ tres.

℞. Florum rosarum, }
Violarum, } añ Manipulum vnum.
Echij, }
Boraginis, }
Prunorum damascenorum numero vndecim.
Oxyphœnicôn, } añ vnciam vnam.
Passularum, }
Fumariæ, } añ Manipulum vnum & dimidium.
Centaurij minoris, }
Polypodij, } añ drachmas sex.
Senæ, }

Corti.

Corticum myrobalanorum flauorum, } añ vnciam dimidiam.
 Caruleorum, }

Agarici optimi, drachmas tres & dimidiam.

Rhei barbari selecti, drachmam vnam & dimidiam.

Spica, } añ drachmam dimidiam.
 Zingiberis, }

Coquantur in aqua sufficienti, quoad dimidiũ absumatur. Postea colo transmittantur, & sacchari adiectione illis dulcedo concilietur: tandem, in iure decocti diluantur mannae selectissimæ vnciæ duæ: atq; cum rosis, fantalis, & ligno aloes, añ scrupulo vno condiantur, fiatq; potio.

Extant etiam aliquot exempla decoctorum purgantium apud Mesuen, vt pluribus rescriptis non sitopus.

DE PVLVERVM VSV.

Caput XVII.

Medicamentis in puluerem redactis, quæ Græcis *ἑξίαυξη κατὰ κράτος*, ab *Pulueres confortantes.* inspergendo, vocantur, hodie variè tum chirurgi, tum medici vtuntur. Primum enim Chirurghi pulueres habent quæ caua vlcera implent, excrecentia exedunt, sordida repurgant, cruentareprimunt, distantia glutinât. Cutiasperguntur qui detergent, sordes exterunt, nitorem conciliant. Alij etiam extenuant, & discutunt, quales sunt qui ex acriore materia constant. Medici autem pulueres quos ad Confectionum nominatarum, aliorumq; medicamentorum vsus paratos in vitreis vasis, aut coriaceis sacculis reponunt ad roborandas corporis partes principes, nimirum cerebrum, ventriculum, vsurpant. Quorum compositio etiam ex Antidotorum speciebus, alijsq; odoratis medicamentis simplicibus in leuorum redactis, adiecto etiam saccharo constat, appellantq; vulgò Tragæas confortantes, Nicolaus Drangæas nominat. Vtraq; autè vox à Græca voce *τραχυματῶν* deflexa esse apparet. Sic verò illi bellaria & secundas mensas vocant. In quorum certè numero & ea de quibus hoc loco agimus, medicamenta meritò recensentur, vt quæ in hodiernum diem à nōnullis in secundis mensis apponantur. Latinis, non puto ineptè, Trituræ nuncupantur. Ad *Trituræ.* quod quidem nomē velut alludentes Germani nostri, sua lingua Trizenet nominant. Nunc vno & item altero puluerum roborantium exemplo, quo pacto componantur, ostendemus.

I. Calefaciens.

℞. Specierum diambar, }
 Aromatici rosati, } añ scrupulos duos.
 Diagalangæ, }

Diamoschi dulcis, } añ drachmam dimidiam.
 Diacynamomi, }

Cinamomi selecti, drachmas duas.

Macis, }
 Nucis moschatae, } añ drachmam vnam & dimidiam.
 Caryophyllorum, }
 Piperis longi, }

Radicis calimi odorati officinarum, } añ drachmam dimidiam.
 Pæonia, }

Sacchari candidissimi, libram dimidiam.

Commisceantur singula, & singatur Drangæa.

II. Refrigans.

℞. Specierum diarrhodonabbatis, } añ drachmam vnam & dimidiam.
 Diatriionfantalôn, }

k Semi-

Seminum intybi fatiui vtriusq; añ drachmam vnam.

Seminum melonum,
Citruli, } añ drachmam vnam & dimidiam.
Cucurbitæ, }

Rosarum rubearum, drachmam vnam.

Santalorum omnium, añ scrupulos duos.

Sacchari, vncias sex, fiat tritura.

Exhibitionis De iam dictis roborantibus pulueribus exhibeto manè ieiunis drachmam
modus. vnam, aut duas, super pane tosto, in vino optimo macerato. Vesperi eodem
Pulueres planè modo ac pondere, iterum præbentur. Porrò purgatorij pulueres, siue
purgatorij. purgatoriae triturae, fiunt ex medicamentis simplicibus purgantibus, vel com-
*Pondera pur-*positorum speciebus, adiectis semper ijs quæ vehementiam & malitiam pur-
gantium. gantium remittunt, & saccharo, quo omnia excipiuntur. Pondera verò simpli-
cium medicamentorum purgantium, quæ cognitu in primis ad hos struendos
pulueres necessaria sunt, è libro primo huius Operis petenda sunt. Reliquum
igitur iam est, vt exemplis vno & item altero, componendi rationem horum
puluerum demonstremus.

I.

℞. Rhabbari selecti, drachmas duas.

Spicæ,
Mastiches, } añ grana sex.

Sacchari, scrupulos duos.

Mixtis omnibus, formetur puluis purgatorius.

II.

℞. Turpeti optimi & candidi, drachmam vnam.

Mastiches,
Cinamomi, } añ scrupulum dimidium.

Sacchari, scrupulum dimidium.

Tritis omnibus & commixtis, fiat puluis purgatorius.

Exhibendi Dantur ex vino, iusculo, aut alio liquore conueniente, ieiunis, & diluculo
modus. appetente.

DE PASTILLORVM VSV.

Caput XVIII.

Pastillus. **P**astillum Latini nominant, quæ Græci τροχίσκος, & κυκλίσκος, & ῥητίσκος: quod
paruum panem exprimat, & diminutiua formula τροχίσκος, κυκλίσκος, appel-
lant. Est autem τροχίσκος, siue pastillus, medicamentum quoduis planum, in ro-
tulæ, orbiculi, pastilliue formam redactum, adeoq; figura semini lupini persi-
mile. Hac verò forma construuntur, vt medicamenta in pulueres redacta diu-
tius cõseruentur: siquidem alias vis eorundem exhalaret, aut tota dissiparetur.
Vtendaratio. Qui hodie medicinam faciunt, interdum solis pastillis tritis ex aqua, vino, aut
alio conuenienti liquore vtuntur. In congruentibus itaq; liquoribus soluti,
vel ebibuntur, vel admouentur. Nonnunquam verò Antidotis magnis, & ro-
borantibus, item succis medicatis, saccharis, catapotijs, clysteribus, vnguen-
tis, alijsq; compositis medicamentis permiscuntur. Exempla singulorum non
est cur hoc loco proferamus, quòd suis in locis eadem posita habeant studi-
si.
Ex illis igitur petant, si quid illorum desiderant. Nos vnum duntaxat exem-
plum, quo catapotijs pastillos misceri demonstrabimus, oculis studiosorum
subijciemus: quod est huiusmodi,

Menses euocans.

℞. Catapo-

℞. Catapotiorū fœtidorū, } añ drachmam dimidiam.
E benedicta laxatiua, }

Pastilli è myrrha, scrupulum vnum.

Cum liquore stillaticio artemisiæ, quod satis est, formentur catapotia, numero tredecim. Huius medicamenti in eliciendis mensibus vsus esse poterit. Cæterum non raro pastillis medicamenta alia simplicia, eiusdem cum ijs facultatis miscentur: quæ omnia redacta in puluerem, cum liquore aliquo conuenienti exhibentur: vt è sequenti rescripto patet, quod

Adstringens.

℞. Pastillorum è spodio, drachmas duas.

Pastillorum è succino, } añ drachmam vnam & dimidiam.
E terra lemnia, }

Radiciis symphyti maioris, } añ scrupulum vnum.
Bistortæ,
Boliarmeniij,
Balauftiorum,
Lapidis hamatitidis,
Coralli albi,

Tusa & cribrata commiscentur, fitq; puluis.

Pastillorum qui citra aliorum medicamentorum tum simplicium, tum compositorum commistionem assumuntur, pondus, vt plurimum, drachmæ vnus pondus: attamen drachmam vnam cum dimidia non excedat: idq; si opium non acceperint. Nam horum parcior esse debet modus: Intra scrupulum igitur, aut semidrachmam consistunt. Quod si verò horum compositione opium ingrediatur, scrupuli vnus, aut semidrachmæ pondere dantur. Reliquorum pondera ex ijs quæ ipsis permixta sunt, medicamentis aestimari debent: quod cuius, ex ijs quæ hæcenus diximus, facillimum erit.

DE GLANDIBVS.

Caput XIX.

Qvod Græci βάλανος, Latini glandem: hoc barbari huius temporis medici, haud dubie à subiiciendo, aut supponendo, Suppositoriū nominant. Frequenter autem necessitas ipsa postulat, vt glandes subiiciamus: nempe vbi acri propter imbecillitatem clysteris iniectionem non tolerant, & vbi ab aridis excrementis rectum intestinum obstruitur. Nonnunquam etiam, quod iniectio clysterum non sit necessaria. Glandium autem vsus in ardentibus maxime febribus, & in soporiferis capitibus morbis probatur: item ad educenda, quæ per clysterem iniecta non redduntur. Sunt autem triplices genere glandes. Quædam enim leues, & multis quibus alius semper ferè adstricta est, suaq; sponte nihil reddit, in quotidiano vsu familiares. Hæc ex betæ aut brassicæ radice ad digiti indicis longitudinē ac crassitudinē redacta, prius tamen cortice extimo detracto melle peruncta, suillo adipe sale cōsperso, ficu inuersa, butyro adiecto sale, & id genus alijs parantur. Quædam verò mediocres: vt sunt, quæ ex oui vitello, croco, additis melle & sale componuntur. Item quæ ex melle duntaxat cōcto & sale cōstruuntur, quas officinæ medicorum Communes appellant. Nonnullæ verò sunt vehementiores: quales sunt, quæ scammoniam, colocynthidem, euphorbiū, fel tauri, & id genus alia recipiunt. Cæterum quomodo omnis pro modo generis glandibus mel accedat, sciendum quidem erit, illud sic glandibus esse commiscendum, vt pondere suo specibus respondeat. Obseruant autem hodie, vt ferè drachmæ vni specierū & salis, vncia vna mellis adijciatur. In

k ij vehement-

βάλανος.

Glans.

Suppositorium.

Cur subiiciendæ glandes.

Vsus glandium.

Glandium differentia.

Leues.

Mediocres.

Communes.

Vehementiores.

Mellis ad speciem & saltem

proportio.

vehementissimis tamen glandibus satis est vt drachma vna aut drachma vna & dimidia admisceatur e speciebus. In construendis verò glandib. species admodum non sunt, nisi vbi mel satis concretum fuerit: quòd aliàs vis earundem ignis vehementia dissipetur. Species autem quæ glandium compositioni adduntur, aut aluum deijciendi, aut flatu discutiendi, aut stupefaciendi facultatem obtinent: quod ex subiectis formulis clarius euadet.

I. *Deijciens aluum.*

℞. Mellis cocti & concreti, vncias duas.
Pulueris euphorbij, scrupulum dimidium.
Colocynthidis, grana quatuor.
Ellebori nigri, grana duo.
Salis vulgaris, drachmam vnam.

Commixtis omnibus, fingantur glandes ad formam digiti indicis.

II.

℞. Mellis crudi, vnciam vnam.
Specierum hieræ picræ, drachmam vnam.
Salis fossilis, drachmam dimidiam.

Decoquatur mel, donec crassitudinem iustam accipiat: deinde addantur species & sal, formenturq; glandes.

III. *Discutiens flatu.*

℞. Seminum anisi, }
Cumini, } añ scrupulum vnum.
Fœniculi, }

Carei, scrupulus duos.

Dauci, scrupulum dimidium.

Colocynthidis, scrupulum vnum.

Salis vulgaris, drachmam vnam.

Tundantur singula, cribroq; secernantur, & cum mellis concreti vncia vna & dimidia coeant, digeranturq; in glandes.

III. *Stupefaciens.*

℞. Opii, scrupulum vnum.

Croci, }
Castorij, } añ scrupulum dimidium.

Tusa & cribrata cum melle cocto, aut cera, & oleo nymphææ in vnum coeant: formenturq; glandes, quibus filum appensum sit, vt pro arbitrio extrahi possint.

Quum glandes subiiciuntur, prius oleo, butyro, aut alia pinguitudine illinendæ erunt. Sic enim minori molestia inanum intruduntur.

DE CLYSTERIBVS.

Caput XX.

κλυσις.

ἐνίημα.

Quæ clysterii
componendi
ratio.

Liquores.

KΛΥΣΙΣ, Latinis idem quòd lauamen siue ablutio denotat. Vox autè à verbo κλυζερ, quòd abluere & lauare significat, orta est. Alio nomine Græcis ἐνίημα, dicitur: quæ quidem vox Latinis iniectionem sonat: ab ἐνίημι, quòd ipsèdè iniecio significat. Medici huius temporis clysteris & enematis vocibus Græcis, potius quàm Latinis vtuntur. Quanquam autem varia sunt enematum genera, septem nimirum, emollientia, purgantia, abstergentia, glutinantia, adstringentia, dolorem sedantia, & nutrientia, tamen ad omnium compositionem quatuor potissimum rebus opus erit. Primum liquore, aut iusculo aliquo, carniū (verbi gratia) elixarum, pisorum, cicerum, pulli gallinacei, capi: aut decocti, colo transfusi, quòd subinde pro morbi diuersitate variari solet. Nunc enim

Mellis rosacei colo transfusi, drachmas tres & dimidiam,

Olei communis, vncias tres.

Salis vulgaris, drachmam vnam & dimidiam.

Commistis omnibus, fiat enema.

III. *Adstringens.*

℞. Plantaginis,
Equiseti,
Polygoni, } añ Manipulum vnum,
Ophioglossi,
Altheæ,

Solidaginis saracenicæ,
Mediæ,
Bellis minoris sylvestris, } añ Manipulum vnum & dimidiam,
Sanicula,
Pedis leonis,

Rosarum rubearum, Manipulum vnum.

Oryzæ tosta, vnciam vnam.

Gallarum, } añ drachmam vnam & dimidiam,
Rhois obsoniorum,

Balaustiorum, drachmam vnam.

Seminis plantaginis, drachmam dimidiam.

Myrthi, drachmam vnam & dimidiam.

Acacia, } añ drachmam vnam.
Hypocistidis,

Radicum symphyti maioris, drachmas duas.

Bistortæ, } añ drachmas duas & dimidiam.
Tormentillæ,

Coquantur ad tertias, & colo transfundantur: &

℞. Iuris decocti, vncias quatuordecim.

Succi plantaginis, vnciam dimidiam.

Pastillorum espodio, } añ drachmam vnam.
Terra lemnia,

Boli armeni, } añ scrupulos duos.
Sanguinis draconis,

Aloes elotæ, }
Seui caprini, vnciam vnam.

Oleorum myrtini, } añ vnciam vnam.
Rosacei,

Cotoneorum, }

Commistis omnibus, fiat clyster.

IIII. *Abstergens.*

℞. Iuris hordei decocti, libram vnam.

Mellis rosacei, vnciam vnam.

Sacchari rubei, drachmas sex.

Vitellorum ouorum, numero duos.

Olei irini, vncias tres.

Permistis omnibus, formetur clyster.

V. *Validus fortissime.*

℞. Betonica, }
Salvia, } añ Manipulum vnum.
Maiorana,

Serpyll-

Serpylli, }
 Calaminthæ, } añ Manipulum vnum.
 Hyssopi, }
 Rutæ, }
 Centaurij minoris, } añ Manipulum dimidium.
 Stichadis, }
 Radicum polypodij, vnciam dimidiam.
 Agarici optimi, drachmas tres.
 Pulpæ colocynthidis, drachmam vnam.
 Coquantur ad tertias.
 ℞. Iuris decocti, vncias quindecim.
 Hieræ picræ, } añ vnciam dimidiam.
 Benedictæ laxatiuæ, }
 Antidoti Indi, } añ drachmas duas & dimidiam.
 Diaphenicôn, }
 Mellis rosacei colo transfusi, vnciam vnam.
 Oleorum laurini, } añ vnciam vnam & dimidiam.
 Rutacei, }
 Salis fossilis faxei, drachmam vnam & dimidiam.
 Commixtis omnibus, fiat enema,

Nutriens.

E decocto pulli, capi, lacte recens multo, è cremore ptisanæ, in quibus oua forbilis seu tremula dissoluuntur. Neq; mel quod detergat, neq; sal, qui ad excretionem irritat, neq; oleum, quod lubricet aluum, adijciendum.

Pluribus exemplis opus esse minime arbitror, quod illa, si qui complura desiderent, è nostris de Medendi ratione libris peti possint. Inijciendi clysteres tempus nullum est certum aut constitutum, modò duabus aut tribus horis, aut longius à cibis sumptis adhibeantur. Detinendi etiam tempus non vnum idemq; est in omnibus clysteribus, sed pro eorundem diuersitate variatur. Quibus enim abluendi & extergendi vis inest, hi supra horæ dimidiam partem in corpore haud retineantur. Dolores mitigantes, & tormina placantes, longior tempore, extra scilicet vnus horæ spacium, detinere debent. Omnium longissimo, quibus glutinandi facultas inest, vt sunt qui in dysenteria inijciuntur. Qui purgandi facultatem habent, sua sponte, magna ex parte, erumpunt. Quod si diutius quam par sit in corpore cunctantur, glandem supponere conuenit, vt scilicet excretoria facultas excitata, noxia tandem cum medicamentis expellat.

Tempus inijciendi clysteres. Detinendi.

DE COLLYRIIS.

Caput XXI.

Collyria Latinis medicamenta vocantur quæ oculis induntur ac instillantur. Græcis κολλύρια nominantur. Duùm autem sunt generum. Quædam enim liquida sunt: & hæc priuatim hodie ab ijs qui medicinam faciunt, Collyria appellantur. Quædam verò arida, quæ hodie barbara voce Sieff iisdem vocantur. Græci priora υγροκολλύρια, posteriora ξεροκολλύρια nuncupant. Atque hæc quidem pyramidis ferè formam accipiunt, & arida insufflantur. Paucæius generis hodie in officinis parata inueniuntur. Cæterum materia collyriorum, è qua componuntur, variâ est. Nam succi, liquoris, semina, fructus, plantarum partes, & metallica, ijs inferuntur, quæ pro affectuum magnitudine variantur. Vtîmur enim ijs in oculorum diuersis morbis, vlceribus, vulneribus,

Collyria. Genera. Liquida. Arida. Sieff.

Materia collyriorum.

k iij bus,